

בס"ד, י"ז בכסלו תשפ"ג
11 בדצמבר 2022
תיק מס' 82149

פסק דין

לבין	בעניין שבין
הנתבעת	התובעת
עורכת דין	לקוחה

א. רקע כללי וטענות הצדדים

התובעת הייתה בתחילת תהליך הגירושין כאשר פנתה לנתבעת, עורכת דין לענייני משפחה. התובעת שכרה אותה עבור הטיפול בכל העניינים המשפטיים הכרוכים בגירושין, כאשר היא מבקשת מהנתבעת כי התיק ינוהל בבית הדין הרבני (להלן "בית הדין").

בהסכם שכר הטירחה (מתאריך 8.3.20) (להלן: "ההסכם הראשון") נקבע כי מחיר הבסיס (ערכאה אחת, עד 3 ישיבות) יהיה 30,000 ₪. עבור ייצוג בערכאה נוספת (עד שתי ישיבות) ישולם סכום של 15,000 ₪ נוספים, ועבור כל ישיבה מעבר לכך (בכל ערכאה) ישולמו 2000 ₪ נוספים. הסכומים אינם כוללים מע"מ.

הנתבעת פתחה סמוך לכך הליך ישוב סכסוך בבית הדין ולאחריו תביעת גירושין. לאחר מספר חודשים, בחודש יוני 2020 הגישה הנתבעת תביעת מזונות בבית המשפט לענייני משפחה (להלן: "בית המשפט"), ולפיכך חייבה את התובעת בתשלום נוסף בסך 15000 ₪, על פי ההסכם. סכום אותו התובעת סירבה לשלם.

בחודש ספטמבר 2020 הגיש מי שהיה בעלה של התובעת תביעת לחלוקת הרכוש בבית המשפט. לדברי הנתבעת, הדבר גרם להאשמתה בגניבת כספים מהחשבון המשותף.

בנסיבות אלו פרצה מחלוקת בין הצדדים עד אשר בתאריך 6.4.21 הנתבעת ניסחה הסכם חדש (להלן: "ההסכם השני") בו שכר הטירחה הופחת והועמד על 30,000 ₪, במגבלות מסוימות כפי שיפורטו בהמשך. הסכם זה הוגש לתובעת ונחתם על ידה.

כחודש לאחר מכן (9.5.21) ביקשה התובעת מהנתבעת להפסיק לייצגה, וזו דרשה ממנה את הסכום שנקבע בהסכם הראשון 45,000 ₪ בתוספת מע"מ. הנתבעת התנתה את מסירת הסיכומים לבית הדין לקראת הדיון בכתובה בתשלום הסכום במלואו, וואכן התובעת שילמה את הסכום כולו.

בין הצדדים התגלעה מחלוקת בנוגע לשתי החלטות שהנתבעת קיבלה:

האחת, ההחלטה להגיש תביעת מזונות בבית המשפט, ולא בבית הדין. התובעת טוענת כי מסיבות הלכתיות, ובשל הוראה שקיבלה מרבותיה, היא דרשה מלכתחילה שהתביעה כולה תנוהל אך ורק

עמוד 1 מתוך 7

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 Jerusalem P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.erezhemdah.org bitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

בבית הדין ולא בבית המשפט. לדבריה, ההחלטה להגיש את תביעת המזונות בבית המשפט נעשתה בניגוד לבקשתה, ולפיכך היא פטורה מלשלם עליה. לעומתה טוענת הנתבעת, כי התובעת אמנם העדיפה את ההליכה לבית הדין אך לא באופן נחרץ, ולפיכך הואיל ולדעתה הפניה נעשתה לטובת התובעת היא החליטה לעשות כן. ובכל מקרה התובעת היתה שותפה מלאה להגשת התביעה והיא יכלה לחזור בה בכל עת. כמו כן, הואיל והבעל הגיש את תביעת הרכוש בבית המשפט התברר כי בכל מקרה היה נדרש ייצוג בשתי ערכאות.

השניה, ההחלטה שלא להגיש תביעת רכוש. לדעת התובעת החלטה זו היתה לא מוצדקת שכן היא גרמה להכפשתה ולהצגתה כגנבת, כאשר בסופו של דבר אחרי חישוב אקטוארי התברר כי חייבים לה כספים. לעומתה טוענת הנתבעת כי לאור הנתונים שהיו בידה, לפיהם כל הכספים מהחשבון המשותף נלקחו על ידי התובעת, לא היה מקום להגשת תביעת רכוש כלפי הבעל.

למעשה, לטענת התובעת הפסקת הייצוג נעשתה בשל העובדה שהתיק לא התקדם כפי שציפתה, ולפיכך היא תובעת את כל הסכום ששילמה לנתבעת, 52650 ₪. לדברי הנתבעת היא עמדה בהסכם שנכרת עם התובעת ולפיכך הסכום כולו מגיע לה בדין.

ב. נושאי הדיון

1. זכותה של הנתבעת לשכר טירחה
2. גובה שכר הטירחה
3. תוקפו של ההסכם השני
4. חזרה ממחילה
5. תוקף החתימה על העדר תביעה
6. הוצאות משפט

ג. זכותה של הנתבעת לשכר טרחה

הנתבעת נשכרה על ידי התובעת לשם טיפול בענייניה המשפטיים. נקבעו מספר מדרגות שכר התלויות במספר הערכאות המשפטיות ובמספר הישיבות שיידרשו לשם הטיפול בתיק, כאשר נקבע סכום מינימום של 30,000 ₪ (אלא אם כן התיק לא ידרוש כל התדיינות משפטיות). עוד נקבע בהסכם (סעיף 8) כי שכר הטירחה ישולם בכל מקרה, גם אם יופסק הייצוג המשפטי שלא בעטייה של הנתבעת. הנתבעת אכן ביצעה את המוטל עליה לפי ההסכם וטיפלה בענייניה המשפטיים של התובעת, ולפיכך היא זכאית לשכר. גם אם לתובעת ישנן השגות על החלטות כאלו ואחרות שקיבלה הנתבעת, וגם אם נראה לאחר מעשה כי החלטה כזו או אחרת היתה יכולה להניב תוצאה שונה, התובעת לא הוכיחה כי הנתבעת זלזלה או התרשלה מלטפל בענייני התובעת, ולפיכך אין יסוד לדרישתה של התובעת לשלול מהנתבעת את עצם זכותה לכל הפחות לשכר המינימלי בסך של 30,000 ₪.

ד. גובה שכר הטרחה

בסעיף 3 להסכם הראשון נאמר: **"אם יידרש ייצוג משפטי בערכאה נוספת יתווסף לסכום 15,000 ₪ ומע"מ"**. על אף שהתובעת אמרה במפורש לנתבעת כי היא מבקשת לקיים את הדיון בבית הדין הנתבעת פנתה לבית המשפט לשם תביעת המזונות. לדברי התובעת פעולה זו נעשתה שלא על דעתה, וגם בדיעבד מסתבר שלא נדרשה, ולפיכך היא פטורה מתשלום נוסף. ואילו לדברי הנתבעת הפנייה נעשתה לטובת התובעת ותוך שיתוף פעולה מצידה; ובכל מקרה, לאור העובדה שהבעל פנה אף הוא לבית המשפט – מתברר לכל הפחות בדיעבד שהפנייה נדרשה. בית הדין נדרש לכאורה להכריע במחלוקת זו.

אולם נראה שמחלוקת זו היא שהובילה את הצדדים לחתום על ההסכם השני בו הנתבעת הסכימה לכאורה לשנות את ההסכם הראשון ולפחות משכר הטרחה ולהסתפק בסכום של 30,000 ₪ (בנוסף למע"מ). במידה והסכם זה תקף, על בית הדין לברר מהו גובה שכר הטרחה לפי הסכם זה, ולא לפי ההסכם הראשון.

בסעיף 3 להסכם השני נאמר: **"לאור העובדה שנדרש ייצוג משפטי גם בבית המשפט לענייני משפחה, ועל מנת לבוא לקראת הלקוחה, מוסכם כי אם יושג הסדר בבית המשפט אחר מקסימום שתי ישיבות, הייצוג הזה לא ידרוש תשלום נוסף, ועבור הישיבות עצמן ישולם בהסדר המפורט לעיל. אם ידרשו ישיבות נוספות יתווסף לסכום שכר הטרחה 15,000 ₪ ומע"מ וסכום זה יכלול 2 ישיבות נוספות מחוץ למשרד"**.

בשלב זה (בו נכתב ההסכם השני) התקיימו כבר שתי ישיבות בבית הדין, ושתי ישיבות בבית המשפט. אעפ"כ ההסכם מדבר בלשון עתיד **"יושג הסדר אחרי מקסימום שתי ישיבות"**. אם הכוונה לישיבות שכבר התקיימו הרי שאין הלושון **"מקסימום"** מובנת, שכן הדיונים כבר התקיימו (דיון אחרון 8.3.21). על כרחנו לומר כי הכוונה היא לישיבות שטרם התקיימו, ולמעשה ההסכם קובע כי עד לשלב זה על הלקוחה, קרי, התובעת, לשלם לנתבעת סכום כולל של 30,000 ₪ בלבד. רק אם היו מתקיימות ישיבות נוספות אזי עבור כל אחת משתי הישיבות הראשונות היתה התובעת נדרשת לשלם 2000 ₪, ואם תתקיימנה ישיבות מעבר לכך היה שכר הטרחה חוזר להיות כפי שהיה לפי ההסכם הראשון: 15,000 ₪ נוספים, ורק עבור הישיבה החמישית ואילך היתה התובעת נדרשת לשלם סכום נוסף.

הנתבעת טענה כי כוונת ההסכם לומר שההפחתה בשכר הטרחה מותנית בכך שהתיק יסתיים בהסדר עם הצד השני מחוץ לכתלי בית המשפט. לעומת זאת, התובעת טענה כי הוסכם שתינתן הפחתה בשכר הטרחה בכל מקרה שבו הנתבעת לא תידרש להשתתף בישיבות נוספות, מכל סיבה שהיא.

אנו מקבלים את גרסת התובעת, משום שגרסתה מהימנה ועקבית יותר. כפי שנרחיב בהמשך, הנתבעת שינתה את גרסתה לאירועים כמה פעמים, ולבסוף הודתה בבית הדין שהיא לא זכרה היטב

את התרחשות הדברים. לכן יש להעדיף את הגרסה העקבית של התובעת שהיא בבחינת "בריי" על פני ה"שמא" של הנתבעת.

בנוסף, גם מבחינת הפרשנות המילולית של ההסכם, ההסבר של הנתבעת אינו מובן לאור סעיף 4 בו נאמר משפט קטוע ולא ברור דיו: **"למרות האמור, אם יסתיים הטיפול בערכאה זו בישיבה אחת, לא תידרש תוספת זו והישיבה"**. סתם ההסכם ולא פירש. אולם בכל מקרה מכלל הן אנו שומעים לאו, ואנו למדים כי ההפחתה בשכר הטירחא אינה מותנית בהסדר שכן היא תינתן גם אם ידרש עוד דיון בבית המשפט. וממילא טענת הנתבעת כאילו הסכם זה אינו כולל הגשת סיכומים בתיק דינה להדחות.

עוד עולה מההסכם כי ההפחתה בשכר הטירחא אינה מותנית בהמשך הייצוג, שכן בסעיף 8 להסכם נאמר כי שכר הטירחא ישולם **"גם אם יופסק הייצוג המשפטי"** משמע במפורש שהפסק הייצוג המשפטי לא תגרור את ביטול ההסכם החדש והחלת ההסכם הישן.

אי לכך, הואיל והייצוג של הנתבעת הופסק סמוך ולאחר חתימת הסכם זה, והואיל והנתבעת לא נדרשה לייצג את התובעת בישיבות נוספות – יש להסיק כי שכר הטירחא המגיע לנתבעת אחרי חתימת הסכם זה עומד על סך 30,000 ₪ בתוספת מע"מ.

ה. תוקפו של ההסכם השני

כאשר ההסכם השני הוצג לראשונה בפני הנתבעת היא טענה כי היא אינה חתומה עליו (פרוטוקול עמ' 3 ש' 5). כאשר התובעת טענה כי הנתבעת אישרה בדוא"ל את הסיכום על ההפחתה בשכר הטירחא, טענה הנתבעת כי אישרה רק את קבלת המכתב בדוא"ל (פרוטוקול עמ' 4 ש' 13). לאחר מכן הנתבעת הכחישה את קיומו של סיכום על הפחתה בשכר הטירחא (פרוטוקול עמ' 7 ש' 15-16) **"לא היה שום סיכום בעל פה. למה שאני אוותר על סכום שמגיע לי?"**. כאשר היא התבקשה על ידי בית הדין להתייחס להסכם השני, ונשאלה האם ניסחה אותו, היא השיבה: **"אני חושבת שכן אבל הוא לא גמור ההסכם הזה. אני לא מתכחשת לכך"** (פרוטוקול עמ' 8 ש' 19). בהמשך היא טענה שהיא אינה זוכרת את הדברים היטב **"אני מסכימה שנראה שאני ניסחתי את זה. לגבי ההסכם אני מסכימה ונראה לי שזה אכן כך. אבל אני צריכה לראות את כל התיק כדי להיזכר בכל הסיפור. אני לא זוכרת בדיוק את כל ההתנהלות"** (שם ש' 22-24). לבסוף הנתבעת הודתה שהיא זו שניסחה את ההסכם ובכך הסכימה לוותר על חלק משכר הטירחא, אלא שהיא הציעה פרשנות להסכם לפיו ההפחתה הותנתה בהגעה להסדר, ומשלא הושג מגיע לה הסכום המלא **"הסכמתי לוותר. הכל היה שקוף. אם היא הייתה אומרת שהיא לא ממשיכה לעבוד או שיש הסדר אז נסתפק בשכר הראשוני שנקבע. אבל אם אני ממשיכה לעבוד אז מגיע לי את כל השכר כמו שמגיע לי"** (פרוטוקול עמ' 9 ש' 3-5).

על אף שהגירסאות השונות שסיפקה הנתבעת למסמך והפחתת השכר העולה ממנו – הכחשת הפחתת השכר; העלאת הספק בדבר התרחשות האירוע; התליה בהעדר חתימה על המסמך; ההודאה בקיום ההסכם ומתן פרשנויות כאלו ואחרות – מעלות תמיהה בעיני בית הדין, בית הדין

מבקש לצאת מתוך נקודת הנחה שהבאים בשעריו דוברי אמת, ולפיכך הפרשנות הסבירה ביותר לגירסאות המרובות שמספקת הנתבעת למסמך זה היא כדלהלן. אכן לאור הפצרותיה של התובעת מחד, והתחושה שאכן יש משהו בדבריה מאידך, הסכימה הנתבעת לוותר על זכותה לקבל 15,000 ₪ נוספים בגין הפניה לבית המשפט, ולהעמיד את שכרה הבסיסי על 30,000 ₪. אולם אחרי שהתובעת הפסיקה את ההתקשרות איתה, חזרה בה הנתבעת מהסכמתה להפחית משכר טירחתה, ויתכן אף ששכחה מהסכם זה שמבחינתה נעשה מתוך הנחה שהיא תמשיך ותייצג את התובעת עד לסיומו של התיק.

אם נניח כי לפני החתימה על ההסכם השני עמד שכר הטירחה של הנתבעת על 45,000 ₪ הרי שמבחינה הלכתית מוגדר ההסכם השני כהסכם למחילה על חלק מסכום זה. הטענה לפיה ההסכם אינו חתום כראוי דינה להידחות, שכן על פי ההלכה (בניגוד למרבית הפעולות המשפטיות), מחילה אינה צריכה מעשה פורמאלי של קנין מכדי לתת לה תוקף. וכפי שפוסק השולחן ערוך (חושן משפט סימן יב סעיף ח) "מחילה אינה צריכה קנין". אמנם בקצות החושן שם, ס"ק א הביא מחלוקת בשאלה האם מחילה שבלב שמה מחילה, ובמסקנתו הוא אף מסכים עם דעת המהרי"ט:

היכא דידוע לכל העולם מה שבלבו כגון שלש שנים דחזקה מחיל לא הוי דברים שבלב, אבל היכא דאינו ידוע לכל מחשבתו הוה ליה דברים שבלב ולא מהני

ממבנה ההסכם השני ומנוסחו נראה בבירור כי הנתבעת היא שניסחה אותו, ולבסוף הנתבעת אף הודתה בכך. בניסוח ההסכם ובהגשתו לתובעת לצורך חתימתו די בכדי להוכיח מעבר לכל צל של ספק על כך שהנתבעת מחלה על סכומים שלדעתה הגיעו לה מכח ההסכם הראשון.

אכן, מסתבר שהמחילה נעשתה בעוד מערכת היחסים בין הצדדים היתה סבירה, לכל הפחות בעיני הנתבעת. משהשתנה המצב מבקשת הנתבעת לחזור בה ממחילתה ולדרוש את המגיע לה, לדבריה, מכח ההסכם הראשון.

ברם, על פי ההלכה לא יכולה הנתבעת לחזור בה ממחילתה, גם אם השתנתה לחלוטין מערכת היחסים ביניהם. בענין זה ראו שו"ת תרומת הדשן סימן שיז; רמ"א חו"מ סימן רמו סעיף יז; שו"ת שואל ונשאל חלק ב - חושן משפט סימן טו.

לפיכך מסיק בית הדין כי ההסכם השני הינו בר תוקף ועומד בעינו. ולכן שכרה הסופי של הנתבעת עומד על 30,000 ₪ בתוספת מע"מ. הואיל והתובעת שילמה לנתבעת סכום של 45,000 בתוספת מע"מ, אזי על הנתבעת להשיב לתובעת סכום של 15,000 ₪ בתוספת מע"מ, סך הכל 17,550 ₪.

ו. חתימה על העדר תביעות

הנתבעת טענה להגנתה, כי אביה של התובעת (להלן: "אבי התובעת"), חתם בשמה על כך שאין לו תביעות ביחס לתיק זה כאשר הגיע לקחת את התיק המשפטי שהיה ברשותה. חתימתו נעשתה תחת יפוי כח של התובעת שהיה בצידו השני של המסמך. ולפיכך גם אם היא חייבת לתובעת, הרי שבחתימתו על סעיף העדר התביעות הוא מחל על תביעה זו.

בית הדין הזמין את אבי התובעת ושאל אותו בדבר מהות חתימתו, ואלו דבריו (פרוטוקול עמ' 10 ש' 29 ואילך): **"חתימתי כדי לקבל את הניירת. לא מעבר לכך. אנחנו עם אמונה. חתימתי על כך שלי אין טענות. לבת שלי יש טענות. לי אין טענות"**. מעיון בלשון המסמך עולה כי משמעותו הפשוטה נוטה לפרשנות של אבי התובעת, יותר מאשר לפרשנותה של הנתבעת לפיה יש בחתימתו בכדי להביע מחילה של התובעת על תביעות כספיות שיש לה כלפי הנתבעת:

///

הכותרת בראש המסמך היא **"אישור קבלת תיקים"** ולא **"העדר תביעות"**. כמו כן, מלשון המסמך עולה שההסכמה להעדר תביעות מתייחסת לתיק הפיזי הנמסר לידיו של מקבלו, ולא לתיק המשפטי והתביעות המופשטות שעשויות להיות בגינו. שכן זה לשון המסמך: **"קיבלתי לידי את מלא התיק... ואין לי כל תביעות או טענות... ביחס לתיק"** כשם שברישא התיק הוא התיק הפיזי, כך בסיפא ה"תיק" הוא התיק הפיזי. כל נסיון לתלות בחתימה זו הסכמה לויתור על תביעות כספיות של התובעת אינו נכון.

בנוסף, גם אם נאמר שהמילים **"אין לי כל תביעות או טענות כלפי עו"ד [הנתבעת] ו/או מי ממשרדה ביחס לתיק"** כוונתן לתביעה בה מטפלת הנתבעת המכונה בלשון המשפטנים "תיק", ויש במשמען מחילה על תביעה עתידית כלפי הנתבעת, ברור שחתימתו של האב עשויה ללמד על מחילה מצידה של התובעת רק במידה ואכן היא הסמיכה אותו לכך. אולם ביפוי הכח שנתנה התובעת לאביה לא נזכרת כל הסמכה למחילה כזו על תביעה כספית שיש או שתהיה לתובעת כלפי הנתבעת:

///

ניסוח זה עולה בקנה אחד עם דבריו של אבי התובעת בבית הדין כאשר נשאל האם יפוי הכח כלל הסכמה לויתור על תביעה **"היא ביקשה ממני רק לעבור ולקחת את המסמכים. חתימתי בלי שאני יודע על מה... הייתי רק 'בלדר' ולא יותר מזה. התחייבתי להעביר אליה את המסמכים וזה מה שעשיתי"** (פרוטוקול עמ' 11 ש' 33). אילו עמדה הנתבעת על כך שמסירת התיק כרוכה בויתור על כל התביעות משפטיות העתידיות, היה עליה לוודא שייפוי הכח שנמסר לאבי התובעת מאפשר לו לחתום על הסכמה כוללת ומקיפה להיעדר תביעות.

אי לכך בית הדין דוחה את טענת הנתבעת שהתובעת הסכימה למחול על כל תביעותיה.

ז. הוצאות משפט

מדיניות בית הדין של ארץ חמדה היא, כי למעט מקרים חריגים, באגרת בית הדין ישאו שני הצדדים בשווה. התובעת שילמה אגרה בסך 750 ₪. לפיכך, על הנתבעת לשלם לה 375 ₪ בגין החזר חצי מהאגרה. מעבר לכך, ישא כל צד בהוצאותיו.

ח. החלטות

1. הנתבעת חייבת לשלם לתובעת סכום של 15,000 ₪ בתוספת מע"מ בגין החזר שכר טירחה ששולם לה.
2. הנתבעת חייבת לשלם לתובעת סכום של 375 ₪ בגין השתתפות במחצית אגרת בית הדין.
3. סך הכל הנתבעת תשלם לתובעת סכום של 17,925 ₪ תוך 35 יום מהתאריך הנקוב בפסק דין זה.

פסק הדין ניתן בתאריך י"ז בכסלו תשפ"ג, 11 בדצמבר 2022

בזאת באנו על החתום

הרב יהונתן ארנברג

הרב אורי סדן, אב"ד

הרב יורם קאפח